

Davor Božinović

Globalna sigurnost – Sigurnosni izazov u 21. stoljeću

Narodne novine, Zagreb, 2016.

Marinko Raos

Ime Davora Božinovića, trenutčno predstojnika Ureda predsjednika hrvatske Vlade, prilično je dobro poznato hrvatskoj političkoj i politološkoj javnosti, premda je riječ o čovjeku koji više voli djelovati iz sjene.

Pomalo je neobično što se rad toga diplomata, političara i politologa našao u Pravnoj biblioteci *Narodnih novina*. Tanak, tvrdo ukoričen svezak odskače od ostalih u tome dobro poznatome nizu glavnoga pravnoga nakladnika u nas ne samo nevelikim opsegom, nego još više naslovom i temom, koja se nikako ne uklapa u pravnu tematiku kojom se – razumljivo – uglavnom bave ostali naslovi objavljeni u Pravnoj biblioteci NN-a.

Za to svakako moramo biti vrlo zahvalni kako autoru, tako i izdavaču. Božinovićev rad uvelike pomaže popuniti veliku prazninu koja je do sada postojala u hrvatskoj politološkoj literaturi na ovom značajnom području na granici sigurnosnih studija i međunarodnih odnosa. Gotovo sve što smo do sada mogli čitati na hrvatskom jeziku iz ovoga područja bile su studije slučaja pojedinih aspekata sustava nacionalne sigurnosti naše zemlje ili njegovi cjeloviti prikazi i prijedlozi za reformu; komparativne studije sustava nacionalne sigurnosti više zemalja; bavljenje različitim aspektima sigurnosnoga kompleksa Jugoistočne Europe (obično shvaćene zemljopisno i pojmovno suženo, u smislu postjugoslavenskoga prostora), europskim i euroatlantskim integracijama te odnosima Sjedinjenih Država i Rusije. Bilo je i dosta radova s općim pristupom i tematikom, ali oni su većinom bili odviše općeniti, a premalo aktualni.

Kako u jezgrovitu *Predgovoru* skromno izriče sâm autor, knjiga je nastala prije svega kao konkretno nastavno pomagalo

Mr. sc. Marinko Raos je viši savjetnik za pitanja sigurnosne politike u Vijeću za regionalnu suradnju (RCC) u Sarajevu, prijašnji dugogodišnji hrvatski karijerni diplomat. Sva izražena stajališta isključivo su autorova osobna te ni na koji način ne obvezuju njegova poslodavca. E-pošta: marinko.raos@rcc.int

za profesora i studente (Božinović predaje na Veleučilištu Baltazar u Zaprešiću te na Veleučilištu u Velikoj Gorici). Ta je osnovna namjena svakako primjetno odredila i obilježila knjigu, prije svega u rasporedu, načinu i dubini obrade te opsegu dodijeljenju pojedinim temama i pitanjima. Tako je, primjerice, teorijski uvod vrlo kratak, pojednostavljen, pa i ponešto jednostran. To je i razumljivo jer je i autor prije svega praktičar, a ne teoretičar; što je još važnije: ako su glavna ciljna skupina studenti veleučilišta, onda teorija ne može i ne treba igrati glavnu, već samo pomoćnu ulogu. Spominjući teoriju, valja kazati kako je autor, premda otvoren za radove i uvide i iz drugih teorijskih perspektiva, ostao u načelu vjeran defenzivnom realizmu – smjeru koji se u proučavanju međunarodnih odnosa i u sigurnosnim studijima u Hrvatskoj i danas gotovo neupitno drži "glavnom strujom". Budući da teorijsko polazište nije izriječno postavljeno i razrađeno, mogla bi biti riječ i o svojevrsnom "zdravorazumskom" realizmu, koji proizlazi iz teorije i prakse međunarodnih odnosa i bavljenja nacionalnom i međunarodnom sigurnošću kakva je u nas već desetljećima uvriježen.

Prvenstvenom usmjerenošću na veleučilišne studente može se protumačiti i istaknuto mjesto, velik opseg i podrobna razrađenost poglavlja o organiziranome kriminalu, koje zauzima veći prostor nego što je inače uobičajeno u sveučilišnim i srodnim udžbenicima i priručnicima o međunarodnoj i globalnoj sigurnosti.

No krenimo redom. Stil je jasan, pitak, zanimljiv, ali dovoljno stručan. No ljepoti, terminološkoj jasnoći i točnosti jezika trebalo je ipak posvetiti malo više pozornosti. Nadamo se drugom izdanju, što je prilika za ispravak tih nedostataka.

Valja posebno pohvaliti što je konzultirana literatura svjetska (dobro, samo na engleskom i hrvatskom jeziku), relevantna i što je osobito važno i rijetko u nas – nova, i to ne samo iz knjiga. Navodi se dojmljiv niz članaka u cijenjenim (uglavnom američkim) znanstvenim i stručnim časopisima, iz kojih su crpljeni podatci i ideje. U *Bibliografiji* su, što je također korisno, zasebno, u tri odvojena popisa navedene: knjige; znanstveni članci te članci u novinama i drugim medijima.

Autor je, kako je uobičajeno u ovakvim udžbenicima i priručnicima, gotovo o svakoj temi dao pregled prevladavajućih tumačenja. No ono što daje dodanu vrijednost jest činjenica da je o više važnih pitanja bez ustručavanja i nepotrebne političke korektnosti iznio vlastito stajalište. Tako je na pr. ustvrdio kako se ratovi danas ne vode zbog prirodnih resursa, ali njihova nalazišta na nekom području utječe na usporavanje i otežavanje pronalaska mirnog rješenja. Analiza ruske energetske politike vrlo je lucidna i pravo je osvježanje. U poplavi površnosti u masovnim medijima (bilo politički korektna ili one pod utjecajem teorija urote) s jedne, a politološkoga ili zanemarivanja tih vrlo važnih pitanja ili njihove obrade također uz izvjesnu političku korektnost, Božinovićeve rasprava o ruskoj općoj i energetskoj vanjskoj i sigurnosnoj politici uistinu je glas razuma

i glas struke. Slično se može kazati i za sljedeće, s time povezano poglavlje, posvećeno energetskoj sigurnosti na euroatlantskome prostoru.

Poglavlja o migracijama i terorizmu najmanje su ažurna. Šteta je što dvije velike teme koje posljednjih nekoliko godina zaokupljaju i najširu javnost u Hrvatskoj i cijeloj Europi, nisu obrađene dovoljno, uzevši u obzir suvremene događaje i trendove, koji se brzo mijenjaju.

Jedina tema koja je možda zasluživala zasebno poglavlje, a nije ga dobila, jest pravna i tzv. ljudska sigurnost. Znamo da su obični građani u Hrvatskoj, a i drugdje, vrlo često razumljivo frustrirani nedovoljnom razinom zaštite svojega života, zdravlja i prava. Ne samo što bi to država trebala raditi, nego je to osnovna funkcija države. Istodobno, percepcija (ne)sigurnosti na toj, "nepolitičkoj", osobnoj razini vrlo je važna pri donošenju migracijskih, pa i ulagačkih odluka.

U završnome poglavlju, *Globalna sigurnost i svjetski poredak u 21. stoljeću*, autor je jasno ustvrdio i naglasio kako je mnogo štošta od onoga što se (pogrješno) naziva globalizacijom, zapravo – regionalizacija (on to zove "regionalizam", no mislim da bi ovako bilo terminološki bolje, jer je termin "regionalizam" u politologiji već "zauzet"). Ta tvrdnja nipošto nije nova, no svakako ju je dobro isticati i objašnjavati, kako bi se izbjegli nesporazumi.

Od "pouka za Hrvatsku" u *Pogovoru* istaknuo bih kako je autor pošao velik korak dalje od tvrdnje kako naša zemlja nije dovoljno iskoristila članstvo u NATO-u i EU, što je već postalo opće mjesto. Nije se zadržavao na famoznoj nedovoljnoj iskorištenosti fondova EU-a, nego je ukazao na nešto vrlo važno, o čemu u hrvatskoj javnosti danas gotovo nitko ne govori. Božinović, naime, upozorava kako upravni aparat EU-a (i NATO-a) raspolaže golemim stručnim znanjem i sposobnostima, koje Hrvatskoj ovako ili onako stoje na raspolaganju, ali ih mi ne znamo iskoristiti. Ustvrdio je također kako je politički i profesionalno iznimno važno "gurati" svoje kadrove u te upravne aparate. Čini se da sve članice EU-a i NATO-a to dobro shvaćaju – osim naše zemlje, koja je posljednja ušla, pa bi za nju to moralo biti još važnije. Autorova sadašnja funkcija daje nam ipak izvjesnu nadu da bi se to moglo promijeniti.

Na kraju, recimo još jednom posve jasno: ovo je dobra, zanimljiva i korisna knjiga. Korisna će biti ne samo Božinovićevim studentima, nego i onima na zagrebačkome Fakultetu političkih znanosti. A i znatno šire čitateljstvo moglo bi imati koristi: profesori, istraživači i drugi profesionalni politolozi i stručnjaci za sigurnosna pitanja – ne samo u Hrvatskoj, nego i izvan nje; novinari, publicisti; političari i diplomati. Uostalom, svi koji se zanimaju za sigurnosna pitanja (koja se, zapravo, tiču svakoga) i žele o njima nešto više doznati. Knjiga je, recimo još jednom, i izvrstan vodič kroz noviju literaturu za većinu pitanja. Ukratko: preporučujemo. ■